

FIETS- EN WANDELKAART

Het Jan Gijzenpad

De Jan Gijzenvaart vormt een aantrekkelijke, boeiende oost-west verbinding tussen het Noorder Buiten Spaarne en de duinstreek. De Jan Gijzenvaart, die het Jan Gijzenpad zijn naam geeft, loopt als een groen-blauwe dwarsband door het vroegere dorp Schoten (nu Haarlem-Noord) naar Santpoort-Zuid. Vanaf hier kan men verder richting Kennemerduinen, onder andere via de Brederodeweg.

Het Schoterbruggetje, met links de entree van het landgoed Spaarnrijk, aquarel van Hendrik Tavernier, 1776.

Een stukje historie

De natuurlijke oorsprong van de Jan Gijzenvaart is een duinrel, die vanuit de duinbossen over de strandvlakte naar het veenweidegebied in het westen stroomde, dus van Santpoort naar Schoten. De Jan Gijzenvaart werd in 1537 aangelegd door Joh. Gijsen van Blanckevoort (toen burgemeester van Haarlem), die met deze vaart zijn landerijen in Santpoort wilde verbinden met zijn bezittingen aan het Spaarne. De smalle vaarweg diende voor het afvoeren van het zand en kreeg later meer betekenis als

Het Jan Gijzenpad

De route begint op de Spaarndammerbrug ①. Deze brug markeert de overgang tussen de stad en de landelijke omgeving van het dorp Spaarndam, dat via de Spaarndamseweg is te bereiken. Nabij de Spaarndammerbrug moet de Schoteroogbrug ② komen, die de Vondelweg en de Waarderpolder met elkaar zal verbinden.

De Spaarndammerbrug werd aangelegd (1939-1941) vanwege de bouw van woonwijken ten noorden van de Jan Gijzenvaart vanaf de jaren dertig. De Hekslootpolder ③ is gevrijwaard gebleven van bebouwing en vormt tot op de dag vandaag een weidegebied met bijzondere natuurwaarden. De Spaarndammerbrug werd ontworpen door de stadsarchitect G. Friedhoff.

We nemen de weg aan de zuidkant van de Jan Gijzenvaart. Hier ligt ook de Indische buurt. Kort na 1900 groeide de bevolking van Schoten explosief. Doordat zowel Haarlem als Bloemendaal weigerden volkswoningen te bouwen, ontstond in Schoten de Indische buurt ④, in de volksmond 'het arbeiderskwartier van Bloemendaal' genoemd. De woonwijk noordelijk van de Jan Gijzenvaart heet Dietsveld ⑤. Diets komt van volk. Dietsveld was de vergaderplaats van de vrije mannen bij de Germanen. De wijk is hoofdzakelijk rond de Tweede Wereldoorlog ontstaan.

De Rijksweg ⑥ vormde oorspronkelijk de hoofdverbinding tussen Haarlem en Alkmaar en kwam tot stand onder de regering van Willem I (1813-1840).

De weg is aangelegd op een strandwal, een onderdeel van een complex van zandruggen, evenwijdig aan de kust. De

Het Noorder Buiten Spaarne, gezien vanaf de Spaarndamseweg.

Oorlogsmonument bij de Jan Gijzenbrug, gemaakt door Theo van Reijn.

Rijksweg ligt dus op het hoogste punt in het gebied. De Jan Gijzenbrug ⑦ markeert vanouds een knooppunt van vaar- en rijwegen. De bouw van de huidige brug in 1926 was een schakel in de verbetering van de Rijksweg tussen Haarlem en Velsen door Rijkswaterstaat, de beheerder van deze verbinding. De brug is opgebouwd uit gewapend beton, dat overal zichtbaar is. Pas in 1962 is de brug overgenomen door de gemeente Haarlem. Bij de brug staat een oorlogsmonument ⑧, in 1950-1951 gemaakt door de beeldhouwer Theo van Reijn, ter herinnering aan de 8 verzetslieden die hier in februari 1945 zijn geëxecuteerd. We vervolgen onze route over het Jan Gijzenpad aan de zuidkant van de Jan Gijzenvaart. Hier liggen het Noorder Sportpark ⑨ en, meer naar het westen, het Schoterbos ⑩, die beide oorspronkelijk vóór de Tweede Wereldoorlog werden aangelegd. Het Noorder Sportpark is de thuisbasis van de voetbalclub Haarlem, maar die zal verhuizen naar een nieuw complex aan de oostelijke stadsrand. De vrijkomende grond zal worden herontwikkeld. De kern van het Schoterbos bestaat uit een wandelpark, een vijver met een rosarium ⑪ en een speelweide. In het rosarium staat een gedenksteen voor de sociaal-democratische wethouder

Kwakelbrug tussen de Rijksstraatweg en de Delft, gezien naar het oosten, in de verte de Sint Bavokerk, 1921.

afwateringsvaart. Tot in de vorige eeuw werd hij druk bevaren door vrachtboten, die zoden, turf of groenten vervoerden van het Spaarne naar de losplaatsen langs de vaart. Schoten was tot aan de jaren twintig van de vorige eeuw een echte boerengemeenschap en bestond voornamelijk uit weiden en velden. De bebouwing van dit dorp concentreerde zich langs de Rijksstraatweg. In 1927 werd Schoten geannexeerd door Haarlem.

mr. Gerritsz, een van de initiatiefnemers van het Schoterbos. Tegenwoordig zijn in het bos ook school- en volkstuinten en een kinderboerderij te vinden.

Tussen het sportpark en het bos loopt het Noorderhoutpad (voormalig Santpoortervoetpad). Via een kwakelbrug staat dit in verbinding met de noordzijde van de Jan Gijzenvaart. We steken deze brug over om een fraai woningcomplex uit de jaren dertig ter hoogte van de Eemstraat te bezichtigen.

⑫ Bijzonder is dat de voorgevel van ieder huis versierd is met een zandstenen heiligenbeeldje, ontworpen door de beeldhouwer Mari Andriessen. Het complex werd gebouwd voor de rooms-katholieke woningbouwvereniging St. Josef en was bestemd voor grote gezinnen. De architect was Jacques van Velsen.

Waar de Jan Gijzenvaart onder de Delftlaan duikt, ligt Jeugdherberg (Stayokay) Jan Gijzen ⑬. Oorspronkelijk is dit gebouw in 1906 neergezet als R.K. St. Bavo school voor lager onderwijs. Nadat deze school in 1930 een nieuw gebouw betrok aan de Eemstraat kwam het pand in handen van de gemeente. Het pad langs de Jan Gijzenvaart liep oorspronkelijk tussen het gebouw en de vaart door.

Voorbij de Delftlaan betreden we Santpoort-Zuid en begint het Schoterkerkpad ⑭, dat zich langs de Jan Gijzenvaart uitstrekt. Voetpad en fietspad zijn van elkaar gescheiden door een zoge-

Woningen aan de Jan Gijzenkade bij de Eemstraat, gebouwd voor woningvereniging St. Josef.

Het Schoterkerkpad, gezien naar het westen (boven), en het station Santpoort-Zuid uit 1899.

naamde Zeeuwse haag, die bestaat uit een duurzame combinatie van veldesdoorn en meidoorn. Vroeger heette dit pad in de volksmond ook wel Zwartepad, vanwege de sintels waarmee het bestrooid was. Dicht bij het station Santpoort-Zuid 15 ligt het begin van de vaart, hier Jan Gijsenvaart geheten. Het station is in 1899 gebouwd naar ontwerp van de architect D.A.N. Margadant, die ook voor het station van Haarlem tekende. Ooit liep de vaart verder door richting Bloemendaal, maar aan het begin van de 20ste eeuw werd het gedeelte langs de Bloemendaalsestraatweg gedempt om woningbouw mogelijk te maken.

Van steen naar groen

De wegen van en naar Haarlem liggen vanouds voornamelijk in noord-zuidrichting. Er zijn betrekkelijk weinig oost-west georiënteerde wegen en paden. Onder deze dwarsverbindingen zijn een paar fraaie, rustige routes die heel geschikt zijn als recreatieve routes voor fietsers en wandelaars. Het is van groot belang dat deze verbindingen worden behouden, verbeterd of in ere hersteld. Het Jan Gijsenpad voert van het Noorder Buiten Spaarne door Haarlem-Noord naar de binnenduinrand.

Het Schoterkerkpad, met de bebouwing aan de Delftlaan, rond 1980.

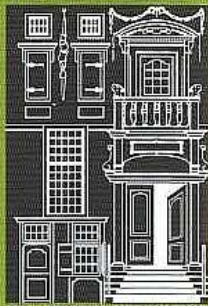
DE ACTIVITEITEN VAN DE Historische Vereniging Haarlem

De Historische Vereniging Haarlem, opgericht in 1901, is een bloeiende geschiedkundige vereniging met ongeveer 1900 leden. De vereniging richt zich op de bescherming van het Haarlemse culturele erfgoed en het historische stadsgezicht. Sinds 1919 is zij gevestigd in de Hoofdwacht aan de Grote Markt. Van april tot oktober is de Hoofdwacht op zaterdag en zondag van 13.00 tot 17.00 uur gratis te bezoeken.

Historische Vereniging Haarlem
Grote Markt 17
Postbus 1105
2001 BC Haarlem
www.haarlem.nl

Historische Vereniging Haarlem, Werkgroep Parken en Groen
Met dank aan de Archiefdienst voor Kennemerland
Ontwerp en fotografie: Sinas, Haarlem
Deze folder is mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Haarlem

OOST | WEST
HAARLEM
BEST

HISTORISCHE VERENIGING
Haarlem

WERKGROEP
Parken en Groen